

# TERMINÀLIA parla amb...

## Anna Veiga Lluch, directora del Banc de Línies Cel·lulars del Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona

### Anna Veiga Lluch (Barcelona, 1956)

Doctora en Ciències Biològiques per la Universitat Autònoma de Barcelona, actualment directora del Banc de Línies Cel·lulars del Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona, directora científica del Servei de Medicina de la Reproducció de l'Hospital Universitari Quirón Dexeus, professora associada del Departament de Ciències Experimentals i de la Salut de la Universitat Pompeu Fabra. Presidenta de l'European Society for Human Reproduction and Embryology. Pionera en reproducció

i en l'estudi de les cèl·lules mare a l'Estat espanyol. Ha estat guardonada amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya (2004), la Medalla Narcís Monturiol al mèrit científic i tecnològic (2005), el Premi Nacional de Cultura Científica de la Generalitat de Catalunya (2006) i la Medalla Josep Trueta al mèrit sanitari (2012) per la seva contribució a difondre i consolidar els avenços de la ciència, especialment en l'àmbit de la biomedicina.

### Què és i quina missió té el Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona?

El Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona (CMRB) es va crear l'any 2004-2005 per començar a treballar amb cèl·lules mare pluripotents. Es va crear quan va haver-hi el canvi de legislació al nostre país que permetia fer recerca amb embrions humans; de fet, la nostra tasca consisteix bàsicament a fer recerca bàsica amb cèl·lules mare pluripotents per entendre perquè aquestes cèl·lules tenen aquesta capacitat de pluripotència per convertir-se en qualsevol tipus cel·lular: les fem servir de models de malalties, les fem servir també en projectes que s'encaminen cap a fer teràpies cel·lulars per curar malalties degeneratives.

### Quina feina es fa en el Banc de Línies Cel·lulars que dirigiu dins del CMRB?

El Banc de Línies Cel·lulars és una estructura dins del Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona que el que fa és generar i conservar línies de cèl·lules mare embrionàries i pluripotents per posar-les a disposició dels investigadors que les necessitin, tant línies normals, com línies portadores de malalties que serveixen per fer treball de recerca bàsica en malalties degeneratives.

### Com veieu la situació actual de la recerca en cèl·lules mare a Catalunya en relació amb la resta del món?

Aquí es va fer una aposta important per tal de dotar de recursos molts centres en els quals es feia aquest tipus de recerca; i això també ha succeït en altres indrets del territori espanyol. De fet, es volia aixecar el nivell de la nostra recerca i crec que s'ha aconseguit. S'ha aconseguit bé, malgrat que en aquests moments

estem en una situació molt complicada des del punt de vista econòmic, i això evidentment afecta la recerca.

### Quants investigadors treballen en el Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona? Es tracta d'un col·lectiu internacional? En quina llengua o en quines llengües interactuen en els laboratoris? En quines llengües publiquen?

Hi ha una trentena d'investigadors i personal tècnic, que van canviant, perquè els projectes tenen unes durades determinades. Normalment els investigadors passen aquí uns quatre o cinc anys, i després van a buscar altres alternatives. Hi ha gent d'aquí, però també hi ha gent que ve d'arreu d'Europa, i fins i tot d'arreu del món; en qualsevol cas, és un col·lectiu bàsicament internacional que interactua principalment



Hospital Universitari Quirón Dexeus

en anglès. La llengua que es parla en tot l'edifici és principalment l'anglès i la llengua de les reunions és sempre l'anglès. Ara bé, quan interactuem entre persones que som del mateix país, aleshores utilitzem les llengües pròpies. De tota manera, cal destacar que, malgrat que la llengua comuna és l'anglès, molts dels investigadors que vénen aquí tenen interès a aprendre la llengua del país i fan un esforç per expressar-se tant en castellà com en català, per aprendre-les i poder-s'hi comunicar. Des del Centre també s'intenta facilitar-ho i se'ls posa a l'abast la possibilitat que facin algun curs. Pel que fa a la llengua de publicació, és l'anglès exclusivament.

**Es volia aixecar el nivell de la nostra recerca i crec que s'ha aconseguit**

**La irrupció de la recerca en biomedicina, com ha modificat la terminologia mèdica?**

La interacció entre la medicina i la recerca bàsica a vegades no és tan fluïda com hauria de ser. En qualsevol cas, és evident que apareixen nous termes perquè hi ha noves tècniques i perquè hi ha una innovació

en aquest sentit. Una vegada es traspasa l'àmbit més pràctic i més de la pràctica clínica, la majoria d'aquesta terminologia passa a una fase en la qual s'utilitza la paraula en anglès, perquè gairebé sempre les noves paraules o els nous conceptes sorgeixen en anglès. A poc a poc es va incorporant aquesta nova terminologia, i en alguns casos s'acaba traduint i acaba incorporant-se la terminologia en la llengua pròpia. És a dir, que el recorregut que es fa és aquest. A veure... crec que si un terme en anglès s'implanta fortament, aquest terme s'utilitzarà sempre en anglès; ara bé, si no és així, tots plegats intentem adoptar el terme en català o en castellà, i aconseguim de fer-ho, però hi ha vegades que el terme anglès s'enquista i no hi ha manera de canviar-lo.

**Des de l'any 1997 feu docència en el sistema universitari català a la Universitat Pompeu Fabra. Com valoreu els canvis soferts en la formació universitària en medicina i en biomedicina dels darrers anys?**

Bàsicament, el canvi més important és el provocat pel Pla Bolonya, que ha marcat un abans i un després. Ens hem d'adaptar a un sistema europeu i evidentment els estudiants han de poder circular d'un lloc a l'altre. Els graus han de ser els mateixos en un país i en

un altre; però en alguns casos crec que hi hem sortit perdent: carreres que necessitaven un recorregut una mica més llarg per donar tota la formació que consideràvem bona n'han sofert les conseqüències, em refereixo sobretot a les carreres de biologia. Quant a la carrera de Medicina, puc donar-te'n poca informació perquè no sóc professora de la Facultat de Medicina. Sí sé que, aquí a la Universitat Pompeu Fabra, hi ha moltes assignatures que en els primers cursos són comunes a Biologia Humana i a Medicina. Ara bé, el fet que Bolonya s'hagi implantat ja d'una forma completa en tota la formació universitària ha portat canvis que haurem de valorar una mica més endavant, ara encara és molt recent.

**Malgrat que la llengua comuna és l'anglès, molts dels investigadors que vénen aquí tenen interès a aprendre la llengua del país**

**En quina llengua o en quines llengües impartiu docència? Considereu que el professorat i l'alumnat de biologia disposen de prou recursos lèxics i fraseològics per interactuar en català en els registres científics?**

Normalment, la meua primera intenció quan vaig a fer una classe és fer-la en català, però sempre pregunto si hi ha algú que no m'entén, i si és el cas i em demanen que parli en castellà, parlo en castellà. En alguns casos, he hagut de fer la classe en anglès, perquè hi ha hagut gent que venien d'arreu i que no m'enteniien, però si hi ha la possibilitat de fer-la en català, els alumnes, almenys per la meua experiència, ho demanen gairebé sempre, excepte que hi hagi algú que tingui dificultats per

## Pel que fa a la llengua de publicació, és l'anglès exclusivament

entendre'l. Tenim prou recursos? Jo crec que sí, i si no, és el que comentàvem abans: si hi ha algun terme que desconexem en català, es diu en anglès, i tothom t'entén.

**Es treballa de manera específica a l'aula la terminologia de la biomedicina, com es feia tradicionalment amb la de l'anatomia, per exemple?**

Jo diria que no. Almenys que jo sàpiga, no es fa.

**Els professionals del sector, utilitzen diccionaris especialitzats de biologia? Quines són les obres de referència clau per a una professora de la vostra especialitat?**

Jo crec que en aquests moments l'accés a la informació... Ja no consultem diccionaris en paper. Els diccionaris han passat a formar part dels prestatges, però res més. A ningú se li ocorre anar a obrir un diccionari. A més, la majoria de bons diccionaris també estan penjats a la Xarxa i, per tant, hi tens tota la informació que necessites. No anem a buscar aquests diccionaris en paper. Però sí, de fet, de la informació a Internet també podríem dir-ne diccionaris perquè tens accés a moltíssima informació, i sempre que tens algun dubte del tipus que sigui (de com s'escriu una paraula, de què significa realment, quina és la paraula que necessites utilitzar en un moment determinat per definir allò que vols definir, etc.) tens eines a Internet que et permeten d'anar-ho a buscar ràpidament.

**Heu participat en diverses accions de divulgació científica al llarg de la vostra carrera, sobretot en el període de la reproducció assistida. La premsa, cada vegada més,**

Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona



**es fa ressò de notícies de medicina o d'avenços de recerca en biomedicina i en farmacologia. Quines són, a parer vostre, les mancances que tenim en divulgació científica?**

Crec que hem progressat molt, perquè del que es feia fa uns anys al que es fa ara, la situació ha canviat radicalment, sobretot pel fet que els professionals que s'encarreguen de fer aquesta divulgació, ens utilitzen, als científics, per poder-la fer, s'han format i en saben més. El que ens trobàvem quan vam començar en els anys vuitanta, explicant la reproducció assistida, era que parlaves amb professionals que tant feien una ressenya d'una qüestió econòmi-

ca com de qualsevol altra cosa. En aquests moments ja no és així. Hi ha periodistes molt més especialitzats en temes mèdics i en temes científics, i la informació que arriba al públic és molt millor. Per tant, diria que hem progressat en aquest sentit. I aquesta divulgació s'ha de fer per moltes vies: s'ha de fer evidentment per via dels mitjans, a través dels diaris, a través de les televisions, a través d'Internet; però també s'ha de fer amb xerrades i explicant les coses. I tot això ho fem —alguns més que d'altres—; des del meu punt de vista, això és una absoluta necessitat, és a dir, jo ho considero una part important de la meua feina. No només s'ha de fer la feina sinó que s'ha d'explicar per fer-la



Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona, en què es troba el Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona

visible, perquè la gent entengui de què estem parlant. En moltes qüestions hi ha aspectes ètics que han de poder ser debatuts i entesos per la gent del carrer, perquè finalment les decisions sobre què s'ha de fer i què

**A poc a poc es va incorporant aquesta nova terminologia, i en alguns casos s'acaba traduint i acaba incorporant-se la terminologia en la llengua pròpia**

no s'ha de fer, o què està bé de fer i què no està bé de fer, no les hem de prendre els tècnics ni els especialistes, sinó que les ha de prendre tota la societat. És a través d'aquesta divulgació que poden tenir una opinió; si no, és impossible.

**Quina pregunta no us hem fet i voldríeu respondre?**

Crec que la bona ciència, la bona biologia, la bona medicina, es fa en totes les llengües. Això no té cap mena d'importància. Però el que sí que és important és que un país com Catalunya, que s'ha intentat situar en l'àmbit de la medicina en una posició destacada, ha de tenir les seves vies de transmissió, malgrat que en l'àmbit de les publicacions i en l'àmbit de les conferències ens expressem en anglès perquè la major part de les vegades ens adrecem a un públic internacional, que no té perquè entendre la nostra llengua. Sí que és important, també, que es pugui fer ciència en català, i que la ciència en català, en els llocs on sigui entenedora per la gent que l'ha d'escoltar, es faci en aquesta llengua. Per mi no ha representat mai cap problema, absolutament cap. El català és la meva llengua materna, de fet jo em considero una persona molt bilingüe, a casa meva el meu pare era d'origen galleg i la meva mare és catalana. Parlàvem català

i castellà alhora, i anàvem canviant segons a qui ens adreçàvem. I penso que, de fet, hem tingut molta sort perquè com més llengües coneixes molt millor. I poder parlar en català quan estic parlant de ciència per a

**No només s'ha de fer la feina sinó que s'ha d'explicar per fer-la visible, perquè la gent entengui de què estem parlant**

mi és una satisfacció, i ho faig sempre que puc. Evidentment, sempre que hi hagi algú que no m'entengui faré el canvi en la llengua que calgui perquè m'entenguin, perquè bàsicament el que es pretén és això: que ens puguem entendre els uns amb els altres.

CONSELL DE REDACCIÓ